

COLUMN

Marika Stellinga

Nieuwe publieke werken

Blij persberichtje van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat in mijn mailbox: vanaf volgend jaar mogen gemeenten lagere parkeertarieven rekenen voor volledig elektrische auto's...

Kan de overheid de gedragsveranderingen nog wel bijbenen die het zelf stimuleert?

Nu gaat dat in elk geval niet goed. In Brabant en Limburg kan het elektriciteitsnet de extra aanvragen van bedrijven voor zonnedaken, warmtepompen en laadpalen niet aan...

Het gevolg is dat het kabinet tegen het land roept: kom op, we moeten af van Russisch gas en fossiele brandstoffen. Maar als een bedrijf daar gehoor aan geeft het mogelijk tegen een muur aanloopt.

Dikke kans dat meer mooie plannen van het kabinet tegen een muur aanlopen, een fysieke muur, geen politieke. De ambitieuze klimaatplannen van het kabinet grenzen aan „het maximaal mogelijke“...

Zo is er meer. Sinds vorig jaar herfst stijgen de energieprijzen. Met als gevolg: meer mensen in de knel. Iedereen weet dat je mensen in energie-armoede het best helpt door hun huurhuizen te isoleren...

De tijd van overvloed is voorbij, de tijd van alles kan, vlieg maar door, pomp maar op, stoot maar uit.

Schaarste is terug, de prijzen stijgen, geld lenen kost weer geld. En of het nou gaat om Schiphol, boeren, gas of stroom, overall lopen we tegen grenzen aan.

Marika Stellinga is econoom en politiek verslaggever. Ze schrijft elke week op deze plek over politiek en economie.

Centrale banken voerden deze week inhaalmanoeuvres uit om na lang wachten de inflatie te temmen. In grote stappen werden rentes verhoogd. Het wordt kiezen tussen inflatie bestrijden en een recessie voorkomen.

FOTODIEUWERTE BRANEBROER

INFLATIE

Huizenkopers en beleggers beseffen: alles wordt anders

Al improviserend proberen centrale banken vat te krijgen op de almaar olopnde inflatie. De renteverhogingen zijn amper bij te houden, een tijdperk van ultralage rentes loopt af. Waar begon dit eigenlijk allemaal?

Door onze redacteurs Mark Beunderman en Maarten Schinkel

Een dijk van een renteverhoging in de VS, een noodvergadering van de Europese Centrale Bank, rentestappen in het VK en Zwitserland. Westerse beurzen die kelderden tot meer dan 20 procent onder hun laatste piek - de definitie van een zogenoemde bear market...

De westerse economie ontsnapte na 2008 maar niet aan de lage inflatie en lage groei

En dat in één week. Nu, in het week-einde, staan beleggers, bankiers en beleidsmakers nog te tolleren op hun benen. En rijst de vraag: waarom stond vrijwel iedereen die er toe doet op het verkeerde been, zodat de reacties zo heftig waren - of moesten zijn? Is dit het begin van een aan-

passingsproces in de wereldeconomie dat nog langduriger, en pijnlijker, wordt? En waar begon het eigenlijk allemaal?

Je kunt zo ver terug als je wilt, want elke aanleiding heeft zelf weer een aanleiding. Maar de zoektocht zou kunnen beginnen bij de financiële crisis van 2008. Die bracht, in zevenmijlslaarzen, een enorme recessie teweeg die daarna eigenlijk nooit echt is goedge gemaakt. De wereldeconomie, en dan vooral de westerse economie, kwam terecht in een tijdperk van zeer lage inflatie en lage economische groei en wilde daar, alle paardenmiddelen van overheden en centrale banken ten spijt, maar niet aan ontsnappen...

een inflatie van slechts 1,3 procent.

Depressie en stagnatie

Er zijn boeken volgeschreven over hoe dat kwam, of het erg was en wat er aan moest gebeuren. Een van de meest aansprekende invalshoeken was die van de Amerikaanse econoom Larry Summers. Die haalde in 2014 een bijna vergeten begrip uit de motenballen: 'seculiere stagnatie': een toestand waarin het herstel maar niet wil doorzetten...

Hoe dat destijds zou uitpakken is nooit bekend geworden, want de Tweede Wereldoorlog gooide alles op zijn kop. Maar na de financiële crisis van deze eeuw hebben vooral centrale banken zich geworpen op monetair stimulerende om de vraagkant van de economie te prikkelen en de lage inflatie omhoog te krijgen. Want deflatie, het dalen van de prijzen, is de nachtmerrie: mensen stellen dan hun aankopen uit omdat alles morgen misschien goedkoper is. Het antwoord: recordlage rentes, die in de eurozone zelf negatief werden; de bancaire sector, die als een gans geld door de strot werd geduwd om dat grootschalig aan bedrijven en consumenten uit te lenen; en grootschalige aankopen van (staats)leningen door de centrale bank om ook de langetermijnrentes naar beneden te krijgen.

En toen kwam begin 2020 de pandemie, waardoor een groot deel van de economie op slot moest. Het antwoord: veel overheidsteun. En nog meer monetaire stimulerende, met nieuwe opkoopprogramma's en rentes die rond nul bleven steken. Maar weinigen hadden gerekend op wat daarna gebeurde. Zomer 2021 werden bijna overal de teugels weer gevierd. De economie leefde op, het opgepotte

Iedereen gaat de ingrepen van centrale banken deze week voelen, van de consument in de winkelstraat tot de huizenkoper en de belegger op de beurs.

spargeld van de burgers kwam in één klap los. Maar het bedrijfsleven zag nog in de knoop van alle verstoorte handelsroutes, gebroken productieketens, containers die op de verkeerde plek stonden en een zeer strikt anticoronabeleid op het industrieterrein van de wereld: China.

Het gelijk van Summers

De vraagexplosie van burgers ging zo gepaard met een aanbod (van bedrijven) dat het allemaal niet kon bijbenen. En dat zijn ideale omstandigheden voor een olopnde inflatie. Daar komt bij dat de regering-Biden begin 2021 een reusachtig programma van duizenden miljarden dollars op de economie losliet. Dit verschil in beleid tussen Europa en de VS kan verklaren waarom de inflatie in de VS nu al langer hoog is en breder is dan voedsel en energie.

Toch kon er enig begrip zijn voor de stelling van centrale banken in 2021 dat de inflatie weliswaar opleefde, maar van voorbijgaande aard ('transitory') zou blijken. De moeizame economie van vóór de pandemie zou waarschijnlijk terugkeren, dus leek het beter de rente niet, of niet te snel te verhogen. En toen greep de geschiedenis in. De Russische inval in Oekraïne van februari dreef de prijs van olie, gas, voedsel en andere grondstoffen torenhoog op. De olopnde inflatie bleek niet voorbijgaand. Ze werd erger: ruim 8 procent aan weerszijden van de oceaan. Zo veranderden de centrale bankiers in overstekende toeristen in Londen. Ze keken keurig naar links of de economie niet te zwak werd, om van rechts door de aansnellende inflatie te worden overreden. Het verklaart allemaal de abruptheid en haast waarin het monetaire beleid nu moet worden omgegooid.

Inhaalmanoeuvres

En zo begon, anderhalve week geleden, een inhaalmanoeuvre van de centrale banken, die met name in Europa allesbehalve soepel verliep. De omslag begon op 9 juni met twee tevreden gezichten op een podium in de Amsterdamse Hermitage. En eindigde, afgelopen week, met fors olopnde rentes op de obligatiemarkten en met verliezen op de beurzen wereldwijd.

Die tevreden gezichten waren van ECB-voorzitter Christine Lagarde en de chef van De Nederlandsche Bank, Klaas Knot. Unaniem kwam het ECB-bestuur overeen dat de rente stapsgewijs omhoog gaat, en na de zomer zo nodig met méér dan 0,25 procentpunt. De ECB liet overigens na de rente direct te verhogen, waardoor ze flink achter begint te liggen bij andere centrale banken. Want afgelopen dagen verhoogden de Amerikaanse Fed, de Bank of England en de Zwitserse centrale bank de rente, in het geval van de Fed en de Zwitserse bank zelfs met 0,75 en 0,5 procentpunt.

Toch bleek het bescheiden rentepad van de ECB al bijna teveel gevraagd voor de centrale bank die één monetair beleid moet voeren voor negentien eurolanden. Meteen schoot de rente op Italiaanse en andere Zuid-Europese staatsleningen meer omhoog dan die op de Noord-Europese. Hogere rentever verschillen (spreads) zijn op zichzelf gezond, vinden veel ECB-bestuurders. Ze lagende de voorbije jaren juist te laag, een effect van de opkoop van staatsschuld door de ECB om de ultralage inflatie op te krikken. Dat haalt de discipline weg bij Zuid-Europese regeringen begrotingen op orde te krijgen. Maar toen de spreads té snel stegen, klonk bij de ECB in Frankfurt de echo van de eurocrisis van 2010-2012, de tweede, specifieke Europese akte van de financiële crisis van 2009. In allerlei werd woensdag een vergadering ingelast, waarna de ECB beloofde komende tijd specifieke Zuid-Europese schuld op te kopen.

Meer dan ooit is duidelijk dat de ECB doelstellingen tegelijk nastreeft die - zeker in de huidige tijden van gierende inflatie - op heel gespannen voet met elkaar staan. Prijsstabiliteit is het hoofddoel en staat zwart-op-wit in het EU-verdrag (later door de bank gedefinieerd als inflatie van 2 procent). Niet in het verdrag, maar wel inmiddels staand beleid is het bijeenhou-

den van de eurozone. Het whatever it takes van Lagardes voorganger Mario Draghi - hij beloofde in 2012 „al het nodige“ te doen om de euro bijeen te houden - kan tien jaar later eigenlijk aan het verdrag worden toegevoegd. Dit terwijl deze taak eigenlijk aan de politiek toebehoort.

Om Zuid-Europese rentes te drukken en tegelijk de uit de hand lopende inflatie te bevechten met een hoger rentepercentage in de eurozone, zal de ECB monetaire en juridische acrobatiek moeten toepassen.

Een paar uur na de spoedvergadering van de ECB kwam bericht uit Washington: de Fed verhoogt de rente in één klap met 0,75 procentpunt. Dat was op de financiële markten inmiddels de gangbare verwachting, want de inflatie piekt en piekt. Voor de Fed wordt het, net als voor de andere centrale banken, kiezen tussen inflatiebestrijding en voorkomen van een recessie. Want tekenen van stagnatie beginnen zich op te hopen. Fed-baas Jerome Powell verzekerde dat de Fed „niet probeert een recessie te veroorzaken“. Toch kan een

nieuwe recessie, ook in Europa, de prijs zijn van het behouden van de geloofwaardigheid van centrale banken die zich als doel hebben gesteld: 2 procent inflatie.

Bij beleggers daalde afgelopen week in het tijdsgewricht lijkt écht veranderd, de rentes gaan over en breed front omhoog. In elk geval tot recessieangst de overhand gaat nemen bij de monetaire autoriteiten.

Dat gaat overall in de economie gevoeld worden, welk profiel je ook hebt als consument, ondernemer, belegger of huizenbezitter. In Nederland beginnen negatieve spaarrentes te verdwijnen: Rabo, ING en Bunq schaften deze de voorbije dagen (vrijwel) af. Door de rap olopnde hypothecaire kredieten (tegen de 3,5 procent voor 'tien jaar vast', tegen ruim een procent rond de jaarwisseling) kunnen huidige kopers minder lenen. De prijzen van aandelen - sinds de financiële crisis hét toevluchtsoord voor beleggers op zoek naar rendement - vinden een beer op de weg. En wie in crypto zit, de meest trendy rendementsmachine van de laatste tijd: riemen vast.

BijzondereZaken.nl

Zoek & vind alle zaken die bijzonder zijn!

Consumenten

Duurzaam vergroenen

Advertisement for Ginkel GROEP, TUINAANLEG- EN ONDERHOUD, WWW.GINKELGROEP.NL

Koffie

Advertisement for KOFFIE CENTRALE, specialist in premium espresso koffie, WWW.KOFFIECENTRALE.NL

WWW.KOFFIECENTRALE.NL

Vraag & Aanbod

Advertisement for INKOOP VAN HORLOGES o.a. ROLEX, CARTIER, BREITLING, IWC, J.LeCoultre, OMEGA en PATEK PHILIPPE. GRAAG OP AFSpraak! - 020-4221015

Interieur

Voorkom krasen, deuken en lawaai

Advertisement for floorfriendly.nl, zachte wieltjes, doppen met vill, Floorfriendly heeft een grote collectie doppen, glijders en wielen die vriendelijk zijn voor de vloer. Eenvoudig bestellen. Geen getob meer met plakvliesjes

www.floorfriendly.nl

Plaats ook uw advertentie in onze rubriek Bijzondere Zaken. Dit is heel gemakkelijk, geef online op en betaal direct via IDEAL!

Ga naar: WWW.ZADKINEMEDIA.NL

Geef je oproep vóór de deadline van desbetreffende editie op!

info@zadkinemedia.nl - Telefoon 010 - 438 91 24 - Plein Emfragt 11B, 3111 AR Schiedam

Advertentie